

ЗА РУБЕЖЕМ

Ольга ПЕРМЯКОВА

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ: ДОСВІД ФРАНЦІЇ

У статті розглядаються питання проведення моніторингу навченості учнів загальноосвітніх закладів Франції. Висвітлено окремі види оцінювання знань учнів, за допомогою яких визначається рівень успішності. Розглянуто питання використання програми CASIMIR при проведенні моніторингу якості навчання у Франції.

Актуальність теми нашого дослідження зумовлена нагальною необхідністю прийняття Україною європейських стандартів у галузі освіти, що пов'язано з інтеграцією нашої країни з Європейським Союзом (ЄС). Звертання до європейського досвіду використання освітніх стандартів для визначення рівня навченості учнів, їх інтелектуального рівня та вивчення цього досвіду є корисним для українських педагогів на сучасному етапі розвитку національної освіти.

Особливий інтерес на нинішньому етапі становить для нас дослідження проблеми проведення моніторингу якості освіти в країнах ЄС, а особливо моніторингу якості навчання в загальноосвітніх закладах.

Окремі аспекти моніторингу навченості учасників навчально-виховного процесу в нашій країні і за кордоном розглянуті та проаналізовані сучасною педагогічною наукою, що свідчить про надзвичайну актуальність вказаної проблеми.

Моніторинг якості навчання — це складний і багатогранний процес, який поєднує в собі, з одного боку, спостереження за ходом навчального процесу, аналіз результатів педагогічної діяльності вчителів, проведення багатьох заходів, що спрямовані на вдосконалення навчального процесу, а з іншого боку — це спостереження за розвитком і досягненнями учнів, аналіз їх роботи, який супроводжується оцінюванням рівня їх знань, та проведення різних видів роботи, що сприяє покращенню якості знань учнів.

Більшість країн світу розглядають освіту як пріоритетну галузь вкладання коштів для підтримання добробуту і конкурентоспроможності нації. Однією з таких країн є Франція, що завжди відзначалася високими якісними показниками і здатністю до вдосконалення національної системи освіти, реформування системи оцінювання навчальних досягнень учнів.

Питання вимірювання знань учнів, якості освіти, освітніх моніторингових досліджень розглянуто в працях вітчизняних та зарубіжних науковців О. Локшиної, Н. Лавриченко, Г. Єгорова, Б. Вульфсона, З. Малькова, Анни-Марії Шарт'є, Ж. Кардіне, М. Барлова, К. Бодело, Ж. Левассер, Р. Естабле, Ф. Перрена, Келле, Валле та ін.

Метою статті є висвітлення питання проведення моніторингу якості навчання та проведення оцінювання рівня знань учнів у Франції, які становлять не лише інтерес для наших вчителів, а й є досить актуальними для української педагогіки та всіх, хто цікавиться шкільною освітою.

У французькій мові слово «моніторинг» є запозиченим з англійської і вживається дуже рідко. Проведений аналіз педагогічної та наукової літератури, а також наші дослідження в галузі оцінювання знань учнів у французьких школах дають підстави стверджувати, що поняття «моніторинг успішності учнів» у французькій педагогіці асоціюється з такими поняттями, як «évaluation» (оцінка, визначення) та «côntrole continue» (постійний контроль, постійне спостереження за учнівськими результатами).

Отже, враховуючи це, ми ставимо за мету дослідити як і за допомогою яких засобів здійснюється моніторинг якості навчання учнів у французьких навчальних закладах середньої освіти і яке значення при цьому надається оцінюванню знань учнів.

Як відомо, ефективне навчання неможливе без своєчасного отримання об'єктивної інформації про хід і результати навчальної діяльності учнів. Таку інформацію можна отримати за допомогою моніторингу. Проблема моніторингу якості навчання набуває особливого значення, оскільки вона є необхідною умовою управління процесом навчання.

Дієвий засіб моніторингу — оцінювання, яке здійснюється для того, щоб встановити:

- рівень готовності тих, хто навчається, до сприйняття нових знань;
- рівень якості вже засвоєних знань, умінь, навичок;
- напрямки стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Зупинимося, зокрема, лише на деяких моментах оцінювання знань учнів у Франції: як проводиться оцінювання навчальної діяльності, вимірювання її результатів та за допомогою яких форм визначається рівень знань учнів. Розглянемо також види оцінювання знань учнів, завдяки яким виявляється рівень успішності та визначаються можливості педагогічного регулювання процесу навчання, тобто окреслюються шляхи педагогічної діяльності.

Згідно з «Законом про освіту» Франції від 10 липня 1989 року, кінцевою метою проведення оцінювання в освітній системі передбачається звітність перед французьким суспільством про результати і діяльність школи, а також надання відповідальним за проведення оцінювання на всіх рівнях засобів для висвітлення результатів проведеного оцінювання та визначення подальшої роботи в цьому напрямку. Під звітністю розуміється публічне обговорення. Слід зазначити, що французьке суспільство приділяє цій проблемі неабияку увагу. Понад 60% французів вважають себе «фахівцями школи» лише тому, що самі ходили до школи, а тепер навчаються їх діти. Це, на їх думку, ще раз підтверджує, що вони мають повне право задавати питання та вимагати відповідей стосовно діяльності школи. Головні питання, які цікавлять французьке суспільство: а) як використовуються 7% національного бюджету, що виділяються для освіти; б) який рівень знань учнів, чи відбувається його зростання; в) яка вага дипломів на ринку праці; г) яке місце серед інших країн займає освітня система Франції тощо.

Для демократичного суспільства отримання відповідей на ці запитання є необхідним та обов'язковим. Освіта і виховання у Франції є публічними і держава, на думку французів, зобов'язана інформувати всіх громадян своєї країни.

Впродовж двох останніх десятиліть у країні на державному рівні розроблена система проведення оцінювання знань учнів. Слід зауважити, що у Франції для перевірки знань учнів перевага надається письмовим завданням, серед яких тестові завдання займають першу позицію. Письмові тести використовують для організації перевірки знань учнів на національному рівні. Практика проведення оцінювання знань учнів з французької мови та математики при їх поступленні в 6 клас та класи CE2 була впроваджена у 1989 р. Головними завданнями такого оцінювання є встановлення з перших тижнів навчального року рівня знань кожного учня, його підготовки для навчання у відповідному класі, а також виявлення труднощів з якими учні зустрічаються під час навчання. З цією метою у 1989 р. Міністерство освіти країни впровадило систему національних оцінок на початку другого елементарного курсу, в 6-му і 2-му класах. Л. Одерій зауважує в зв'язку з цим: «До цього моменту оцінка в навчальних закладах мала багато недоліків і не розкривала повної картини індивідуальних знань учнів для учасників системи освіти (викладачі, адміністрація, батьки, комуна)» [1, 36].

Однією з особливостей французької системи освіти є діагностичне оцінювання, яке від 1989 р. проводиться в загальноосвітніх закладах не в кінці, а на початку року. Сьогодні воно проводиться при поступленні дітей у класи CE2, в 6-й клас і в 3-й клас. Проведення діагностичного оцінювання на початку навчального року дає вчителям можливість виявити і врахувати різноманітність учнів, з якими вони будуть працювати, та визначити сприятливі умови навчання для кожної дитини. Крім того ж, таке оцінювання дозволяє вчителю діагностувати не тільки рівні знань учнів та їх розумового розвитку, а й визначити труднощі, що виникають в учнів під час виконання запропонованих завдань.

Оцінювання проводиться на загальнодержавному рівні і є лише орієнтовним. Його показники в жодному разі не розглядаються як норма і мають інформативний характер для педагогів, спонукають до педагогічних роздумів і загалом важливі для проведення подальшої педагогічної діяльності. Інформація, що отримується в результаті проведеного державного оцінювання з французької мови і математики при поступленні в 2-й клас початкової школи та

6-й клас, не є підсумковим результатом (не має значення підсумкової оцінки) наприкінці другого або третього циклу навчання, але має діагностичний характер на початку нового циклу навчання і дає можливість встановити, на якому рівні засвоєний той чи інший предмет в попередньому класі навчання, вказує на помилки і можливі труднощі, що були в кожного учня. Завдання розроблені для проведення такого оцінювання, не є абсолютними, оскільки дають змогу виявити лише те, що можна побачити в ході загальної перевірки за допомогою коротких письмових завдань.

Для проведення діагностичного оцінювання створений банк допомоги і розроблені спеціальні інструкції, які надаються безпосередньо вчителям для прямого використання в класі. Діагностичне оцінювання сприяє розвитку і підвищенню рівня знань кожного учня [3].

Згідно з вимогами Державного комітету з оцінювання, головне завдання вчителя при проведенні оцінювання знань учнів полягає як у встановленні рівня знань учнів, так і у виявленні тих моментів, де в учнів виникають труднощі і з чим пов'язані ці труднощі. «Виявлення учнів, що мають труднощі в навчанні, послідовне надання допомоги таким учням, створення для них індивідуальних ритмів та видів роботи, попередження та подолання шкільних труднощів є першочерговим завданням школи,» — все це передбачено вимогами до проведення оцінювання рівня знань французьких школярів [4, 1].

Дуже чітко визначає суть діагностичного оцінювання керівник відділу оцінювання знань учнів Міністерства національної освіти Ж. Левассер: «...Діагностичне оцінювання знань учнів є важливим напрямком розвитку оцінювання в нашій освітній системі і повинно стати професійним знаряддям вчителів» [2, 7].

В офіційних документах Міністерства освіти Франції зазначається, що всі рівні - від міністерства до кожного вчителя — необхідно забезпечити засобами, використання яких дозволяє ефективно проводити оцінювання знань учнів. Головною метою проведення оцінювання є покращення результатів освіти. В «Законі про Освіту», зазначено, що оцінювання не повинно спричиняти конкуренцію серед учасників та уповноважених освіти. «Мова йде про дотримання політики концепції законодавства, що лежить в основі держаної освіти. Під цим розуміється: особлива увага надається питанню правильного оцінювання результатів роботи системи освіти загалом, а також результатам роботи кожної окремої школи, кожного навчального закладу, стимулювання роботи школи; відшукування засобів, які сприяють стимулюванню роботи школи в цьому напрямку, а також висвітлення інформації за по результатами проведеного оцінювання з метою покращення їх результатів методом «ефект зворотнього відображення»; важлива частина роботи присвячена розвитку засобів оцінювання. Питання не полягає в тому, щоб побачити (висвітлити) результати, а в тому, щоб надати можливості для їх покращення» [3, 7].

Відомо, що в педагогічній діяльності при визначенні шляхів навчання учень зі своїми успіхами і труднощами займає головне місце. Отже, при проведенні оцінювання рівня знань учнів необхідно не лише встановлювати, а й враховувати ритм роботи кожного з них. В нормативних документах міністерства освіти Франції наголошується, що серед інших видів педагогічної діяльності оцінювання повинно займати основне місце в практиці шкільного життя. Оцінювання дає можливість слідкувати, спостерігати за учнем в процесі навчання, бачити його роботу на кожному з етапів та своєчасно запобігати відставанню, використовуючи необхідні педагогічні засоби з тим, щоб надати допомогу учню, підтримати його в разі необхідності і покращити його роботу [4, 1].

Впродовж трьох останніх десятиліть практика оцінювання знань учнів в освітній системі Франції суттєво змінювалась, з'явилися нові форми оцінювання. У програмах та офіційних інструкціях міністерства освіти викладені основні вимоги щодо навчання та оцінювання учнівських знань. Кінцевою метою державного оцінювання якості знань є визначення та розробка, згідно з отриманими показниками подальших шляхів педагогічної діяльності на всіх рівнях освітньої системи: клас, школа, округ, регіон, нація [6; 7; 8].

Наряду з цим Міністерство освіти та Державний комітет з оцінювання проводять моніторинг якості знань учнів всіх навчальних закладів країни. Для цього розроблені спеціальні заходи та засоби, що передбачають спостереження та висвітлення якості знань учнів кожного окремого навчального закладу як на рівні департаменту, так і на державному рівні.

З метою проведення в країні моніторингу якості навчання у 1990 р. був створений спеціальний банк засобів оцінювання (*banque d'outils d'aide*), до якого впродовж навчального року всі вчителі мають вільний доступ.

Для поточної перевірки знань учнів проводяться тестові письмові роботи, які складаються з завдань, що можуть бути розроблені вчителем або взятими з банку готових завдань, який призначений спеціально для надання допомоги вчителю не лише при проведенні оцінювання знань учнів. До нього можна звернутися при необхідності побачити або порівняти рівень знань учнів того чи іншого класу або будь-якого навчального закладу. Банк даних містить як завдання та рекомендації для проведення державного оцінювання серед учнів, так і численні завдання для проведення поточного, підсумкового та інших видів оцінювання. Вчителі можуть використовувати їх на практиці без обмежень, залежно від необхідності під час навчального року. Банк даних корисний тим, що вчитель має можливість вибирати те, що йому необхідно для роботи з учнями на кожному етапі, враховуючи загальний рівень класу, можливості вчителя та здібності учнів.

Завдяки завданням, які запропоновані банком даних, вчитель має можливість отримати необхідну інформацію про учнів: ступінь засвоєння знань або навичок як всім класом, так і окремою групою учнів або кожним учнем, визначення рівня знань з метою подальшого розвитку учнів, виявлення тих типових помилок і моментів, де в учнів виникають труднощі в засвоєнні навчального матеріалу та над якими необхідно додатково працювати з метою їх усунення.

До банку даних з проведення оцінювання в навчальних закладах увійшли не лише завдання, що запропоновані для виконання з метою перевірки якості знань учнів. Він містить одночасно спеціально розроблену систему кодів для перевірки відповідей учнів та об'єктивного оцінювання їх відповідей. Запропонована система кодів, яка є обов'язковою для кожного завдання, складається з набору десяти цифр (шифр) і дає можливість вчителю легко побачити, де є недопрацювання як з боку учнів, так і з боку вчителя, і в чому в учнів виникають проблеми. Завдяки такій системі кодів легко встановити характер труднощів. «Помилка має причину, яку можна встановити, вона (помилка) вказує на шляхи подолання труднощів, що не виникають як неминучість, яку неможливо подолати. Їх (труднощі) можна виділити, проаналізувати та поступово подолати. Крім того, технічно виділена таким чином помилка є об'єктивною» [4, 8].

Варто зазначити, що в банку даних зібрані показники результатів оцінювання, яке було проведено в країні впродовж останніх років. Разом із банком даних державного оцінювання у Франції розроблена і введена в дію програмна система CASIMIR, що забезпечує проведення об'єктивного оцінювання серед учнів і розрахована для обробки показників результатів оцінювання. Вона дає можливість оперативно висвітлювати отримані результати і спостерігати за станом якості знань учнів на рівні департаменту і на державному рівні. CASIMIR — це електронна програма, яка розрахована для викладачів, вчителів та керівництва навчальних закладів. З її допомогою можна виявити труднощі індивідуальні і групові, з якими зустрічаються учні при виконанні завдань державного оцінювання. Впродовж багатьох років CASIMIR використовується для обробки тестів, відомостей, результатів, таблиць та схем в системі Windows.

За допомогою цієї програми можна автоматично отримати та побачити результати показників для кожного учня вибраного класу (відповідно до його відповідей на окремі завдання) у вигляді трьох стандартних значень — SR, SE, NR, де SR (*score réussite*) — «правильно», SE — (*score des echecs*) — «відповідь з помилкою» або «неповна відповідь», NR — (*non réponses*) — «відсутня відповідь».

Програма CASIMIR дає можливість отримати, якщо це необхідно, більш детальну інформацію про результати проведеного оцінювання в тому чи іншому навчальному закладі або вяснити, який рівень знань має той чи інший клас або учень. Так, наприклад, навпроти прізвища кожного учня виставляється кількість правильних відповідей із загальної кількості завдань і на основі цього автоматично виводяться три стандартні показники SR, SE, NR, які вказують на якість виконаного завдання з тієї чи іншої дисципліни. Тут же виводиться і середній показник успішності класу. Результати відповідей надаються у вигляді відсотків.

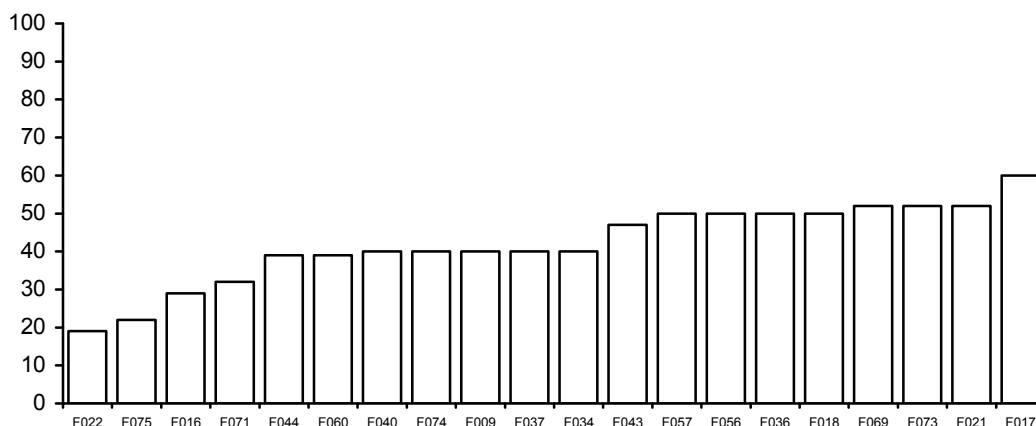
ЗА РУБЕЖЕМ

За допомогою аналогічних підрахунків можна побачити, які коди були виставлені за виконання того чи іншого завдання, яка кількість учнів і як справилась з тим чи іншим конкретним завданням. Маленькі графі висвітлюють, з одного боку, кількість правильних відповідей (SR), кількість неправильних відповідей (SE) та кількість відсутніх відповідей (NR) для кожного окремого завдання. Поруч ця ж інформація наводиться у відсотках (розрахунок на загальну кількість присутніх учнів, напр. 80/91 — 88, де 80 — правильна відповідь, 91 — загальна кількість запитань і 88 — відсоток правильних відповідей). [5, 11].

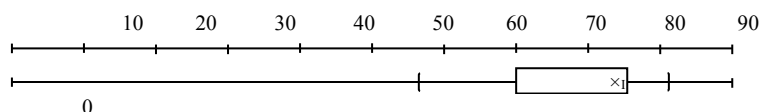
Учні	SR / 91 %	SE / 91 %	NR / 91 %
АТЕР Грегорі	80 / 91 88	11 / 91 12	0 / 91 0
БІРОН Жюлі	64 / 91 70	25 / 91 27	2 / 91 2
БОРИС Меді	64 / 91 70	27 / 91 30	0 / 91 0
БРАШ Жозеф	65 / 91 71	25 / 91 27	1 / 91 1
ШИН Домінік	59 / 91 65	28 / 91 31	4 / 91 4
ДАВРІП Фабьєн	62 / 91 68	22 / 91 24	7 / 91 8
ЕЛАНДЕТ Том	68 / 91 75	23 / 91 25	0 / 91 0
ФАРТ Жильбер	53 / 91 58	36 / 91 40	2 / 91 2
ГАЮ Марк	81 / 91 89	10 / 91 11	0 / 91 0
ГРАНДЮ Мікаель	75 / 91 82	16 / 91 18	0 / 91 0
ГЮГО Валері	66 / 91 73	22 / 91 24	3 / 91 3
ЛЕБРІКС Баптист	78 / 91 86	13 / 91 14	0 / 91 0
МАРРЕ Максим	68 / 91 75	20 / 91 22	3 / 91 3
МОНТІНІ Марк	76 / 91 84	15 / 91 16	0 / 91 0
ПНЬОЛ Албертін	76 / 91 84	14 / 91 15	1 / 91 1
ПОТ Матьє	74 / 91 81	17 / 91 19	0 / 91 0
РАТАЕК Клод	79 / 91 87	12 / 91 13	0 / 91 0
САНТРЕН Ерве	5 / 91 5	14 / 91 15	72 / 91 79
СЕЛЕМ ПЬСР	83 / 91 91	8 / 91 9	0 / 91 0
СУАР Домінік	65 / 91 71	26 / 91 29	0 / 91 0
ТЕЙ Люк	81 / 91 89	10 / 91 11	0 / 91 0
ТУР Алекс	68 / 91 75	22 / 91 24	1 / 91 1

За допомогою програми CASIMIR можна отримати графік діаграми «Показник якості знань», який вказує на якісний рівень цілого класу згідно з показниками правильних відповідей з кожного предмета [5, 14]. Можна також вивести середній показник успішності або побачити скільки було неправильних відповідей, що дає можливість встановити якісний показник рівня знань конкретного класу. Крива, яку можна провести через верхню точку стовпчиків діаграми, вказує на однорідність відповідей класу. Тобто, завдяки таким діаграмам можна легко побачити де у учнів є труднощі, а який матеріал учні добре засвоїли з того чи іншого предмета.

Так, наприклад, діаграма, приведена нами нижче, чітко вказує на ті завдання, при виконанні яких в учнів виникло найбільше труднощів. Кожний стовпчик відповідає окремому завданню, номер якого та дисципліна зазначені внизу (F-французька мова, М-математика). Висота стовпчика є якісним показником знань усього класу або групи за конкретне завдання [5, 15].

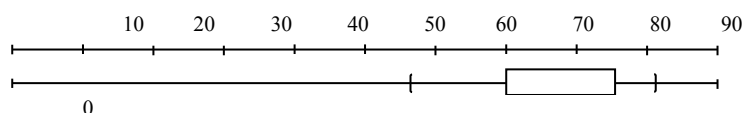

Наведемо ще декілька прикладів графічного зображення результатів проведеного оцінювання. Так, за допомогою графіка «Розподіл показника якості», на якому результати висвітлені у вигляді прямокутника, можна отримати дві інформації, що вказують на загальний рівень класу та однорідність групи. Горизонтальні лінії, що виходять за край прямокутника і закінчуються дужками, вказують на розсіювання (розподіл) результатів відповідей в класі [5, 17].

Символ (x), що знаходиться в середині прямокутника, є середнім показником рівня знань учнів класу. Завдяки такому зображенню вчителю легко виявити, в чому в учнів виникають труднощі, а також можна виявити, чи ці труднощі мають лише деякі учні або більшість учнів класу. Перевага такого зображення в тому, що є можливість виділити (вивести) на одній сторінці результати оцінювання всього навчального закладу. Це полегшує розуміння, тобто можна краще побачити показник рівня знань навчального закладу.

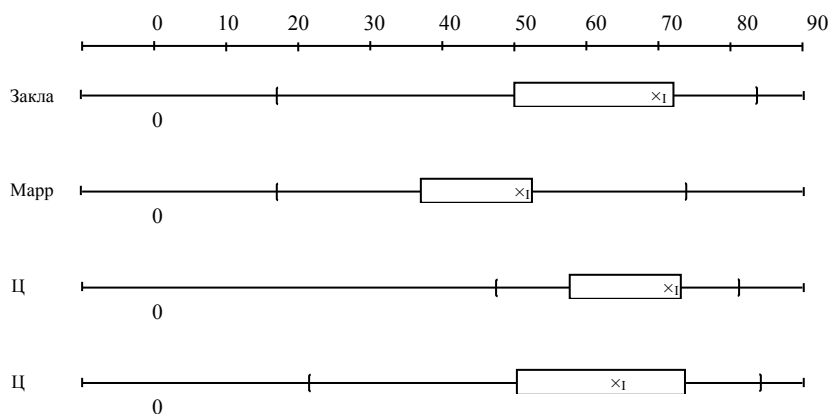
Як розуміти (читати) цей графік? Показник успішності учнів знаходиться між краями прямокутника, що відповідає тут значенням 70 та 84. Відрізок (значення від 58 до 70) вказує на те, що $\approx 20\%$ учнів класу мають нижній показник (58–70). Верхній показник, який знаходиться між значеннями 84 та 91, вказує на те, що 75% учнів класу мають кращі показники якості знань. Відстань між двома дужками з одного та з іншого боку прямокутника вказує на результат, який показали більшість учнів класу (58 та 91). Цей інтервал був визначений за допомогою формули Tuskey і відображує реальний показник якості знань учнів класу. При читанні цього графіка рекомендовано вживати термін «квазі-більшість», адже декілька учнів можуть отримати вищий якісний показник, ніж той, що знаходиться в цьому інтервалі. Такі показники називаються «помилковими» або «показники відхилення», тобто ті, що відхиляються від норми, і вони не помітні на цьому графіку [5, 17].

Якщо показник якості знань учнів класу є більш-менш однорідним, то інтервал буде вузьким. І, навпаки, чим більше відрізняються показники відповідей учнів, то і зображення інтервалу буде ширшим. На цьому графіку показник рівня якості знань учнів позначений за допомогою двох символів (+ та вертикальна лінія — медіана). Символ + є середнім показником якості знань учнів. Медіана вказує, що половина учнів класу має нижній результат якості

знань, який дорівнює ≈ 73 . Якщо медіана та середній показник мають однакове числове значення, то риси перетинаються на графіку. Це вказує на те, що показники якості (результати) розподіляються симетрично. Згідно з цим графіком середній результат якості знань учнів становить 72. Половина учнів класу мають результат нижчий або такий, що дорівнює 73 (медіана). Встановлено також, що 25% учнів показали результати нижче 70 і 25% мають вищі результати, які дорівнюють 84. Решта 50% учнів мають показник успішності, що на графіку відповідає (дорівнює) боковим сторонам прямокутника. Отже, можна говорити, що квазі-більшість учнів класу мають показники якості знань між 58 та 91 [5, 17].

Розглянемо ще декілька графічних різновидів відображення показників якості знань учнів. Так, наприклад, за допомогою одного графіка можна ознайомитися з рівнем успішності не лише окремого класу, а й декількох класів і навіть групи різних навчальних закладів. Це дає можливість проаналізувати, зробити висновки про успішність того чи іншого навчального закладу, порівняти якісні показники знань учнів необхідних навчальних закладів [5, 18].

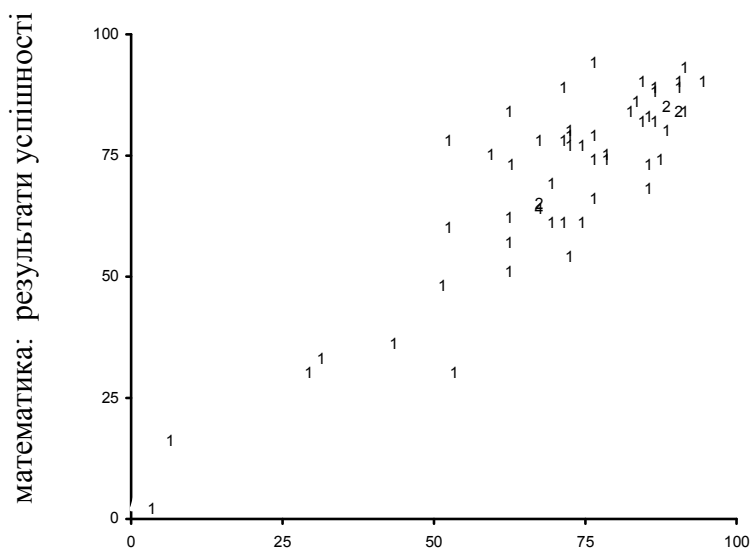

На графіку зображена така кількість прямокутників, скільки груп або навчальних закладів необхідно проаналізувати.

За допомогою програми можна також отримати порівняльну таблицю результатів успішності учнів. Щоб отримати такий графік, необхідно передусім ввести у програму CASIMIR список класу або визначену групу учнів, номер завдань, результати відповідей (номер коду) та вказати, за якими параметрами необхідно отримати показники успішності певної групи чи класу. CASIMIR забезпечує отримання 12 видів показників з двох предметів (французька мова та математика).

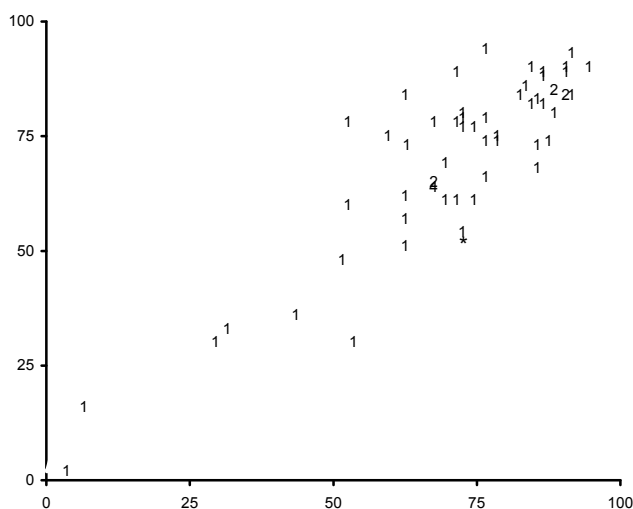
Необхідно зауважити, що така обробка результатів проведеного оцінювання знань учнів дозволяє побачити водночас в одній таблиці зведені результати успішності роботи кожного учня з окремих або кількох тем, розділів з однієї або відразу з двох дисциплін. Вчитель визначає для себе, що він хоче побачити на графіку (рівень якості виконання завдань з окремих тем, які його цікавлять, з яких предметів), щоб потім порівняти рівень успішності учнів свого класу з конкретної теми з рівнем успішності учнів інших класів, а, навіть, й іншого навчального закладу. Залежно від вибору та бажання того, хто цікавиться показниками успішності, на графіку можна отримати якісний показник знань учнів в абсолютному значенні та у відсотках. В кожному випадку на таблиці буде висвітлені для кожного учня така кількість завдань, яку виконав цей учень [5, 21].

За допомогою цієї програми можна отримати цікавий графік, що відображує успішність учнів у вигляді крапочок. Він необхідний для того, щоб виявити тих учнів, в яких виникають окремі труднощі з тієї чи іншої теми або предмета, тоді як з багатьох питань вони виявили гарні результати. Форма «хмаринки» та її щільність вказує на однорідність результатів успішності учнів класу або групи учнів одночасно з двох предметів (французької мови та математики) [5, 22].

французька мова: результати успішності

Якщо необхідно ознайомитися лише з показниками успішності одного учня на фоні всієї групи, тоді цей учень буде виділений (позначений) на графіку зірочкою [5, 23].

французька мова: результати успішності

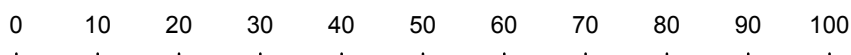
*: МОР Камій 64 / 91 або 70.3% та 42 / 80 або 52.5%

Зауважимо, що за допомогою всебічних розрахунків ця система висвітлення успішності учнів дозволяє: а) відібрати те, що необхідно, щоб порівняти результати окремо кожного учня з результатами успішності інших учнів класу або подивитись, як виглядає той чи інший учень на фоні всієї школи, б) вибрати окремі завдання і прослідкувати за результатами успішності учня або всього класу відповідно до цієї групи завдань, в) вибрати окремо показники успішності для кожного учня з по предметів.

Розглянемо ще один графік-гістограму, за допомогою якого можна встановити рівень успішності учнів конкретного класу. Прямокутники вказують на результати успішності учнів. Так можна порівняти успішність учня з середнім показником успішності класу (x) та з середнім показником навчального закладу (+), в якому вчиться цей учень [5, 26].

ЗА РУБЕЖЕМ

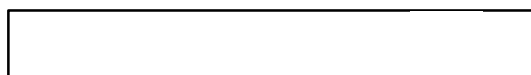

Завдання з французької мови

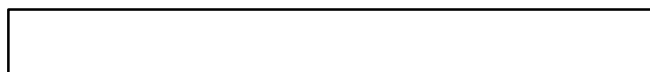
SR =85%
soit 77 / 91

Завдання з математики

SR =65%
soit 52 / 80

Розуміння завдання (F1)

SR =80%
soit 33 / 41

Відповідь (F2)

SR =88%
soit 35 / 40

За допомогою наступної таблиці можна також за показниками успішності учня (Elève) встановити його положення серед інших учнів класу (Classe) або на рівні закладу (Etablis.). В таблиці добре видно скільки завдань було виконано правильно (SR), неправильно (SE), не було виконано (NR) з загальної кількості (SR25/41, SE15/41, NR1/41, де верхній показник –реальна робота, а нижній — кількість завдань запропонованих для виконання) [5, 29].

Види роботи французької мови	Учень			Клас			Заклад		
	SR	SE	NR	SR	SE	NR	SR	SE	NR
Розуміння (F1)	61.0% 25/41	36.6% 15/41	2.4% 1/41	70 %	26%	4%	68%	26%	6%
Відповідь (F2)	52.5% 21/40	45.0% 18/40	2.5% 1/40	76 %	23%	1%	71%	25%	3%
Письмова робота (F3)	80.0% 8/10	20.0% 2/10	0.0% 0/10	80 %	20%	0%	78%	18%	4%
Завдання з французької мови	59.3% 54/91	38.5% 35/91	2.2% 2/91	74 %	24%	2%	70%	25%	5%
Геометрія (M1)	70.6% 12/17	29.4% 5/17	0.0% 0/17	79 %	20%	1%	75%	23%	2%
Вимірювання (M2)	86.4% 19/22	13.6% 3/22	0.0% 0/22	72 %	24%	4%	70%	26%	4%
Робота з числами (M3)	84.4% 27/32	15.6% 5/32	0.0% 0/32	71 %	24%	5%	69%	25%	5%
Завдання з алгебри (M3)	88.9% 8/9	11.1% 1/9	0.0% 0/9	72 %	24%	4%	66%	30%	4%
Завдання з математики	82.5% 66/80	17.5% 14/80	0.0% 0/80	73 %	23%	3%	70%	26%	4%

Таблиця «успішність учнів по предметах» — проста та зручна в користуванні. В лівій графі позначено вид перевіряємої діяльності з дисципліни. Наприклад з французької мови (розуміння прочитаного, письмо, переказ і т.п.), а нижче графа показника середньої успішності класу. Справа графа висвітлення середнього показника успішності учнів класу по окремим видам діяльності [5, 30].

Французька мова	Середній показник успішності
Розуміння (F1)	30.3 / 41 або 73.9%
Правильна відповідь (F2)	29.0 / 40 або 72.5%
Письмова робота (F3)	8.4 / 10 або 84.1%
Загальний середній показник успішності	67.7 / 91 або 74.4%

Математика	Середній показник успішності
Геометрія (M1)	14.0 / 17 або 82.6%
Вимірювання (M2)	16.3 / 22 або 74.2%
Робота з числами (M3)	23.0 / 32 або 71.9%
Задачі з алгебри (M3)	6.3 / 9 або 69.7%
Загальний середній показник успішності	59.7 / 80 або 74.6%

Отже, програма CASIMIR — це не лише засіб підведення підсумків оцінювання на державному рівні та висвітлення на рівні департаментів, академій результатів проведеного оцінювання, а й суттєва допомога вчителю у виявленні в роботі з учнями тих моментів в навчанні, де треба ще попрацювати з метою того для ліквідації недоліків та побачити свої недопрацювання. Застосування в роботі цієї програми дає можливість порівняти рівень успішності учня або учнів окремого навчального закладу на початку та в кінці навчального року, прослідкувати за станом успішності учнів протягом кількох років. Використання CASIMIR полегшує роботу вчителя при проведенні підсумків оцінювання, забезпечує педагога необхідним матеріалом для роботи, особливо коли це стосується проведення оцінювання як на державному рівні, так і в повсякденній роботі. Вчитель має можливість без зайвої витрати часу вибрати за своїм бажанням завдання, які відібрані програмою та згруповані рівнозначно за своєю складністю в окремі блоки, що забезпечує об'єктивність проведення оцінювання рівня знань учнів.

Як бачимо, використання програми CASIMIR не лише розширює можливості вчителя та надає оперативності при визначенні рівня успішності його учнів, запобігає суб'єктивному судженню про якість знань учнів, дає змогу здійснювати моніторинг якості навчання, а також забезпечує об'єктивне спостереження за проведенням оцінювання на державному рівні, якісним станом успішності та висвітлення стану якості знань учнів на державному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Одерій Л. П. Оцінка у міжнародній системі освіти. Методологія та інструментарій. — К.: ІСДО, 1995. — 196с.
2. Jacqueline Levasseur. Les dispositifs d'évaluation des acquis des élèves en France. Sao Paulo-Brésil, octobre 2002. — 10 p.
3. Jean-Claude Emin. Les grandes lignes du dispositif d'évaluation du système éducatif français. Direction de la programmation et du développement. Ministère de la jeunesse, de l'éducation nationale et de la recherche, 2002. — <http://www.education.gouv.fr/dpd/ni.htm>.
4. Cycle des apprentissages premiers / Ministère de l'éducation nationale. Direction de l'évaluation et de la prospective. Direction des écoles. Aide à l'évaluation des élèves, 2000. — 175 p.
5. Guide du logiciel // Evaluation à l'entrée au CE 2, Ministère de l'éducation nationale. — Direction de la Programmation et du développement (D.P.& D), 2001. — 54p.
6. Ministère de l'Education nationale, DPD, Profil des élèves en début de CE2, évaluation de septembre 1998, Note d'information 99.33.

7. Ministère de l'Education nationale, DPD, Les élèves en début de CE2, évaluation de septembre 1999, Note d'information 00.01.
8. Ministère de l'Education nationale, DPD, Les réponses des élèves de sixième à l'évaluation de septembre 2001, Note d'information 01.59.
9. Le Figaro. <http://www.figaro.fr>

Наталія ЛЕВЧИК

ЗМІСТ І СТРУКТУРА ШКІЛЬНИХ ПРОГРАМ З ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ ДО БАТЬКІВСТВА У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

У статті розглядаються новітні тенденції в сучасному батьківстві у Великобританії. Показано, що зміни у репертуарі батьківських ролей безпосередньо пов'язані із моделлю державної сімейної політики. Аналізуються зміст і структура програми для учнів 10–11 класів «Батьківська розмова. Шкільний курс». Поданий опис інтерактивних методів та форм з підготовки учнівської молоді до батьківства.

Провідні тенденції сучасної гуманітарної освіти початку XXI століття, визнаного егідою ООН «сторіччям батьківства», у світовій спільноті, в тому числі і в Україні, актуалізують проблему готовності молоді до виконання батьківських обов'язків. Високоіндустріальні країни, як-от, США, Великобританія, Канада, Швеція, Німеччина тощо, мають значний досвід у підготовці шкільної молоді до батьківства, проте такий напрямок виховання ще не задіяний в достатньому обсязі у навчальному процесі національної школи. Крос-культурне дослідження зарубіжного досвіду, зокрема порівняльний аналіз шкільних програм з цієї проблеми дасть змогу виявити спільне та відмінне у англійських країнах, знайти найбільш ефективні шляхи її впровадження у соціокультурний освітній простір України.

Феномен батьківства належить до найбільш складних та малодосліджених галузей сучасної психолого-педагогічної науки. Необхідність досліджень в цій сфері, з одного боку, пов'язана зі зростанням демографічних проблем (зниженням потреби в дітях, зростанням девіантного батьківства/материнства, числа неповних сімей), з іншого боку, подібний інтерес зумовлений увагою до структурно-динамічних характеристик особистості дорослої людини, проблем особистісного розвитку, пов'язаних з виконанням батьківської ролі.

Вважається, що підготовка до батьківства взагалі починається з народження дитини, яка самостійно вивчає ази батьківства через власний досвід життя в сім'ї, інтерналізуючи стилі виховання батьківської сім'ї. Проте ті діти, які позбавлені адекватної батьківської турботи, з неповних чи девіантних сімей, не мають позитивних зразків батьківсько-дитячих стосунків і в майбутньому можуть не стати відповідальними батьками.

Ставлення до особистості в освітній практиці, і, насамперед, у підготовці до батьківства, відповідає панівній у суспільстві парадигмі. Репертуар батьківських ролей і сама специфіка батьківства безпосередньо пов'язані з моделлю сімейної політики, яка проводиться в англійських країнах, зокрема Великобританії. Феномен батьківства також розглядається у більш широкому контексті гендерної культури англійського суспільства, що визначає гендерний розподіл праці у сфері батьківства і можливості його зміни. Серед основних аспектів зміни батьківства у Великій Британії можна відмітити, по-перше, «другий демографічний перехід», зміни в гендерній культурі, економічну емансипацію жінок, що призвело до плюралізації сімейних відносин, коли традиційна модель нуклеарної сім'ї перестала розглядатись нормативним зразком, а інші типи сімейних відносин — відхиленням від норми. Відбулося відмежування подружжя від батьківства, батьківство набуло більш різноманітних форм, від акцентування на біологічних зв'язках між батьками та дітьми до питань якості батьківсько-дитячих взаємовідносин, соціальної турботи про дітей. По-друге, батьківство перебуває у взаємозв'язку зі свідомим вибором партнерів (свідоме батьківство), із життєвими планами чоловіків та жінок під час обрання ними продовження освіти/ праці чи батьківства (відстрочене батьківство), із збільшенням потреби у підтримці з боку інших соціальних факторів, ув першу чергу, держави з метою поєднання професійних та батьківських обов'язків. Згідно з виокремленими вченою Дж. Льюїс (Lewis) [1] трьома типами сімейної політики, які